

de presă teatrală românească

1901

Programul Teatrului Național. București [septembrie] 1901— [aprilie] 1903. La fiecare spectacol. Format 24×11. Fără date de tipar. Conține programul reprezentațiilor, subiectul pieselor ce se joacă și informații teatrale. Cota B.A.R.P. P. I II 511. Continuă fasciculele apărute între 1895—1898 (vezi **Teatrul**, nr. 11—12 1985).

Reprezentările dramatice alternează cu cele de operă. Lucreția Brezeanu, soția lui Iancu Brezeanu, bună subretă, apare și în... opera **Faust**. Face pași în teatru Marioara Voiculescu (Un paj, în **Ruy-Blas** de V. Hugo). Lucia Costescu e distribuită abuziv în piesele de salon, pentru ținuta ei inpunătoare. Va fi, într-adevăr, o aristocrată a scenei, Lucia Sturdza Bulandra!

Caragiale. București, 23 februarie 1901. Număr festiv. Format 32 × 25. În fondul bibliotecii academice se păstrează doar paginile 3—6. Cota B.A.R.P. P. I 40976.

Număr ocazional, scos de prieteni, la aniversarea unui sfert de veac de activitate literară a marelui dramaturg. Inițiativa aparține lui Tony Bacalbașa, vechi colaborator al maestrului, care și imprimă gazeta în tipografia ziarului său, **Moș Teacă**. Probabil că s-a difuzat în seara banchetului, dat în salonul restaurantului Ghențu, str. Sărindar nr. 4. Colaborează cu proză și versuri T. Bacalbașa, George Ranetti, Radu D. Rosetti etc.

Amicii rid subțire de „berarul” din strada Gabroveni, improvizează șarje, îi trimit epigrame, asaltându-l în fel și chip cu familiaritate zgomotoasă, deloc neplăcută sărbătoritului. Radu D. Rosetti scrie „un răvășel” funcționarului Caragiale „În condica de la Regie, / Fiindcă te-aduse-aci **Năpasta**, / La rînd, cu numărul 1000 / Te rog să-nregistrezi și asta // „Aicea scrie Caragiale / Hîrtii ce la dosar se mină, / El, ce în operele sale, / N-a scris un rînd să nu rămînă !”.

S-a mai „tras” un număr festiv, în altă paginație, pe copertă cu un desen de N. S. Petrescu și o caricatură de Jiquidi. (Vezi **Publicațiile periodice românești** tom II, ed. cit., p. 775).

Curierul Teatrului Bulevard. Stagiunea 1901—1902. Direcțiunea Langer et Eliad. 1 nov. 1901. Redacția la biroul Teatrului Bulevard. Tipografia Modernă Grigorie Luis, str. Academici 14. Se conservă un număr. Cota B.A.R.P. IV. 43134.

Foaie de publicitate a trupei efemere de varietăți din localul „Băilor Eforiei” (pe actualul bulevard Gh. Gheorghiu-Dej). Nu se specifică direcția.

Angajați strani, comici, jongleuri, cîntărețe, balerini, cu numere exotice. Reclamă savuroasă, prin stridența ei bombastică. Cutare comic „va domni ca suveran pe scena noastră în fiecare seară cel puțin douăzeci de minute”.

1902

Programul Teatrului Lyric. București. [nov. 1902 — martie 1903]. Pentru fiecare reprezentație nouă. Format 33 × 24. Tip. „Universala”. Conține distribuția și subiectul piesei.

Teatrul Lyric (mai târziu **Leon Popescu**) se afla pe dealul ce străjuiește Cișmigiu. A ars după alțiul război mondial. Aici și-a format tenorul C. Grigoriu celebra trupă de comedie, în care va străluci N. Leonard. În această stagiune, 1902—1903, condusă de maestrul Grigore Ștefănescu, în **Teatrul Lyric** joacă trupa română de operete, actori ai Teatrului Național dau reprezentații în beneficiu, și este găzduit ansamblul operetei de la Teatrul Național din Praga.

Se afirmă cîntăreții de operetă Margareta Dan, Ion Băjenaru, V. Maximilian.

Carmen Sylva. Teatru. Muzică. Arte Frumoase. Iași. 20 nov. 1902 — 20 febr. 1903. Format 16 × 23. Redacția și administrația str. Goliei 87. Tip. „Dacia”. (5 numere). Cota B.A.R.P.I. 1344. Colaboratori : A. D. Xenopol, State Dragomir, N. A. Bogdan etc.

Pusă sub girul marelui istoric A. D. Xenopol, revista militează pentru „sprăjinirea intereselor teatrale românești”. E omagiată Agatha Bărescu pentru clocotitorul ei temperament scenic. Actorul și publicistul N. A. Bogdan, prietenul lui Ion Creangă, povestește anecdotă din culise : „Elita ieșeană” e chemată patetic

la teatru, drept care i se prezintă trupa. Sprintare portrete literare: Mihai Popovici, Vlad Cuzinschi, M. Arceleanu, Aglae Pruteanu etc. Într-o schiță de istorie recentă a scenei ieșene, aflăm date prețioase despre eforturile depuse la zidirea clădirii Teatrului Național — și azi po-dobă a scenei naționale.

Revista theatrelor. Publicație artistică, literară ilustrată. București oct. 1902 — febr. 1903. Seria a II-a. (Pentru prima serie, vezi *Teatrul*, nr. 12/1985). Lunar, cinci numere, ultimul dublu. Format 24 × 32. Director Ion I. Livescu. Redacția și administrația str. Spitalului 23. Tip. „Speranța”, str. Biserica Enei 4. Cota B.A.R. P. II. 610. Colaboratori: Ion I. Livescu, George Ranetti, Haralamb G. Lecca, Iuliu Cezar Săvescu etc.

Actorul și profesorul Ion I. Livescu revitalizează, într-o nouă serie, publicația pe care a dorit-o mereu consacrată „intereselor teatrului românesc”. Dar chestiunile privind trupa, repertoriul, administrația sînt tratate pătimaș, în tot locul se cere o „cheie”. Bogate ilustrații reprezintă actori de seamă: C. Nottara, Petre Liciu, Constanța Demetriade. Poezii minore, sentimentale. În schimb, abundă notițele cu „de toate”. Theodor Speranția publică pagini din cursul de Istoria literaturii dramatice moderne ținut la Universitatea din București.

Gazeta artelor. Teatru. Muzică. Pictură. Sculptură. Arhitectură. Gimnastică. Dans etc. București 27 oct. 1902 — 15 mai 1904. Apare duminică. Format 43 × 28. Director Juarez Movilă. Redacția str. Fintinei 64. Administrația str. Covaci 14. Tip. „Universala”. Cota B.A.R. P. III IV. 1738.

Un elegant magazin artistic, îngrijit de criticul muzical Juarez Movilă. Teatrul are loc privilegiat. Informații substanțiale, întinse reportaje, rezumate din presa străină. Multe și de calitate ilustrații. Pentru „celebritățile noastre” teatrale — M. Pascaly, Costache Caragiale, C. Nottara, Aristizza Romanescu, Agatha Bărsescu, Ion Petrescu etc. — se dau detaliate biografii. Gazeta înregistrează și o viață teatrală a provinciei.

Despre primul nostru mare interpret al lui *Hamlet*, actorul Petre Liciu dă această inedită informație: „cînd (Grigore) Manolescu a părăsit căminul părintesc pentru a apuca pe drumul gloriei, a plecat de-acasă cu *Hamlet* la subțioară; era aproape copil și cu toate astea *Hamlet* îl fascina. „Încă elevă a conservatorului din Paris, Maria Ventura apare pe scena Teatrului Național din București. Atenție, însă, „școala melo-dramatică franceză, așa cum ne-a do-vedit că o posedă, o conduce la afectare”!

Teamă zadarnică. Viitoarea societară a Comediei Franceze nu se va ilustra în registrul... melodramatic.

1903

Teatrul Național. Iași. Stagiunea 1903—1904. Număr festiv pentru aniversarea înființării Societății Dramatice din Iași. 25 octombrie 1903. Format 27 × 24. Tip. „Dacia”. P. Iliescu et D. Grossu. Descriere făcută după exemplarul aflat în biblioteca Arhivelor Statului, din București (apud **Publicațiile periodice românești**, tom II, ed. cit., p. 805).

Arta. Revistă pentru teatru și literatură. Iași. 1 nov. 1903 — 8 mai 1904. Apare duminică. Format 12 × 20. Redacția și administrația str. Goliei 43. Tip. „Dacia” (25 numere). Cota B.A.R. P. I. 1646. Colaboratori: M. Sadoveanu, Mihai Codreanu, G. Nădejde, State Dragomir, G. Bacovia, Cincinat Pavelescu etc.

În revistă în care necunoscutul Bacovia publică versuri în registrul romanticismului minor („La geam tușește-o fată / În bolnavul amurg; / Și s-a făcut batista / Ca frunzele ce curg”), iar M. Sadoveanu versifică, în colaborare („Pădurarul are-o fată, flori, lumină și căldură, / Flori albastre-n ochi albaștri, floare roșie pe gură”), sînt multe și felurite subiecte privind teatrul. Ieșenii se pasionau, atunci, pentru clarificarea principiilor artei scenice, G. Nădejde precizează, într-un serial, care este **Menirea Teatrului Național**: „Teatrul e școală de limbă, arena în care scriitorii pe întrecute își arată puterile în alegerea celor mai frumoase și mai plastice forme, atît în versuri, cit și-n proză, atît în vorbirea înaltă, aleasă, literară, cit și-n vorbirea de toate zilele, familiară, sau în cea populară.” Premierele Teatrului Național din Iași, distribuțiile — consummate minuțios —, cronicile, sînt surse documentare de prim rang.

Scena. Iași. 26 oct. 1903 — 14 dec. 1903. Apare duminică. Format variabil. Redacția și administrația str. Alecsandri 14. Tip. editoare P. M. Popovici. (8 numere). Cota B.A.R. P. II. 1469. Colaboratorii V. Anestin, Octav Minar, N. A. Bogdan etc.

Bine informată, revista orientează cititorii în viața teatrului ieșean. În primul, actorii. V. Anestin solicită, poetic, atenție pentru breasla sa „Spectator entuziast, cînd ieși la miezul nopții dintr-o sală de spectacol, gîndește-te la munca lor nocturnă, la meseria lor curioasă, la uitarea ce va cuprinde în curînd pe cel mai ilustru din ei și a cărei mîngiere consistă într-o simplă aprobare a ta, care ai cumpărat acest drept, plătînd un bilețel.”

Ionuț NICULESCU